

Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmä, kokous 8

Aika: ma 28.3. klo 10.30 – 12.00

Paikka: Valtiovarainministeriön kokoustila Paja, Mariankatu 9, Kruununhaka, Helsinki + Teams

Osallistujat:

Puumala Tuomo, pj., valtiosihteeri, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Kaivosoja Riitta, vpj., ylijohtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Anne Brunila, hallituksen puheenjohtaja, Suomen elokuvasäätiö (x)
Pauliina Feodoroff, elokuvaohjaaja, teatteriohjaaja ja käsikirjoittaja (-)
Jukka Ihanus, valtiosihteeri (-)
Juha Itkonen, kirjailija, Taideneuvoston puheenjohtaja (x)
Sari Kaasinen, taiteilija, kulttuuriyrittäjä (-)
Mikko Kosonen, muusikko (-)
Jarkko Lahti, näyttelijä, taiteellinen johtaja (x)
Teemu Mäki, Suomen Taiteilijaseuran puheenjohtaja, kuvataiteilija (x)
Julian Owusu, tanssija (-)
Tommi Saarikivi, toimitusjohtaja, Musiikin edistämissäätiö ry (x)
Johanna Selkee, erityisasiantuntija, Kuntaliitto (x)
Liisa Suvikumpu, toimitusjohtaja, Säätiö ja rahasto ry (x)
Pekka Timonen, Tapahtumateollisuus ry:n puheenjohtaja (-)
Kaisa Paavolainen, toimitusjohtaja, Suomen Teatterit ry (-)

Pysyvät asiantuntijat:

Kaarlo Hildén, rehtori, Taideyliopisto (+)
Rosa Merilainen, toiminnanjohtaja, Kulta ry (-)

Sihteeristö:

Minna Karvonen, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Esa Pirnes, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Tapani Sainio, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Petra Tarjanne, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö (x)
Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (-)

Muut osallistujat:

Mika Virkkala, Taideyliopisto
Jenni Pekkarinen, Taideyliopisto

Asialista

1. Kokouksen avaus
 - pj. Tuomo Puumala avasi kokouksen.
2. Taideyliopiston hankkeen väliraportti

- Kaarlo Hildén, Mika Virkkala ja Jenni Pekkarinen Taideyliopistosta esittelivät tulevaisuustyöryhmän työhön liittyvän Taideyliopiston hankkeen väliraporttia.
- Hankkeessa on tehty haastatteluja 20 alan toimijan ja asiantuntijan kanssa, alan toimijoille suunnattu verkkokysely vapaan kentän kestävyyttä parantavista toimenpiteistä (157 vastausta), kaksi tulevaisuustyöpajaa, toinen yhdessä Kulta ry:n kanssa taiteen alan organisaatioille ja toinen Taideyliopiston henkilökunnalle ja opiskelijoille. Taustatietona on hyödynnetty keskeisiä tutkimuksia, raportteja sekä ohjelma- ja strategia-asiakirjoja. Väliraportti sisältää Taideyliopiston oman osuuden lisäksi Cuporen tutkijoiden laajan tutkimus- ja tilastokatsauksen pandemian vaikutuksiin ja keskeisiin ohjaus- ja tukikeinoihin Suomessa ja eurooppalaisissa verrokeissa.
- Aineistohavainnot korostavat, että akuuttia kriisiä merkityksellisempiä ovat alan rakenteelliset ongelmat. Ne ovat juurisyy vapaan kentän kohtuuttomiksi kokemiin ongelmiin myös pandemian aikana. Kriisityölle ja pandemian exit-strategialle on tarve, mutta ne eivät riitä palauttamaan alan toimintakykyä tai luottamusta. Merkittävät ja perustavat teot alan kehittämiseksi tukevat sekä taiteen asemaa yhteiskunnassa että taiteen alan ammattilaisten luottamusta yhteiskunnan tukeen. Vapaan kentän kestävyysvajeisiin vastaaminen koskettaa koko alaa.
- Kestävyysshaasteita on käsitelty raportissa taloudellisen, kulttuurisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyysnäkökulmista. Kyvykkyydet liittyvät ansaintalogiikoihin, resurssien jakautumiseen, kyvykkyyden toimia yhteiskunnan rakenteissa ja kyvykkyyden normalisoida moninaisuutta sekä muutosten jäsentämiseen ja toteuttamiseen ja kykyyn viedä pandemiasta saatuja kokemuksia eteenpäin.
- Keskeiset toimenpide-ehdotukset ovat:
 - ✘ Osaamisen leviämisen vahvistaminen luomalla ketteriä, epämuodollisia kehittämiskumppanuuksia eri teemojen ympärille, esimerkiksi moninaisuuden, ekologisuuden tai alueellisten yhteistyömallien kysymyksissä,
 - ✘ Tiedollisiin, taidollisiin ja asenteellisiin kestävyysvajeisiin puuttuminen alan tutkintokoulutusta täydentämällä ja/tai suuntaamalla,
 - ✘ Taidealaa, ammattitaiteilijuutta ja taiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevan tiedon ja ymmärryksen vahvistaminen yhteiskunnassa,
 - ✘ Taidealan toimijoiden, mukaan lukien opiskelijoiden, osallistumisen mahdollistaminen ja vahvistaminen muiden alojen kehittämis- ja oppimisympäristöissä ja -tapahtumissa ja toisinpäin,
 - ✘ Alaa koskevan systemaattisen tutkimus- ja selvitystiedon viestiminen vahvemmin alan sisällä esim. rahoituksen, pandemian vaikutusten ja yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta
 - ✘ Avoimen, rakentavan keskustelun käyminen yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksista vapaan kentän toimintaedellytyksiin.
- Keskustelussa tuotiin esiin seuraavia asioita:
 - ✘ tarve joustaviin ja ketteriin rahoitusinstrumentteihin sekä ministeriörajat ylittävän verkostoyhteistyön mahdollisuudet esimerkiksi kansainvälisten tuotantojen rakentamisessa
 - ✘ kaikilla aloilla markkinalähtöisyys ei toimi eikä kysyntää voida lisätä yht'äkkisesti
 - ✘ taiteilijoiden on aktivoiduttava järjestöjensä kautta vaatimaan sitä, että taiteellisesta työstä saadaan kunnon korvaus
 - ✘ mitä enemmän taiteellisen työn toimenkuvaan sisällytetään muuta kuin varsinaista taiteellista työtä, sitä vähemmän tälle työlle jää tilaa ja aikaa
 - ✘ yrittäjyys voi olla myös yhteisötalouden kehittämistä mm osuuskuntien kautta
 - ✘ digitaalisuuden haasteet on syytä nostaa mukaan raporttiin; yllättävää oli, että Taideyliopiston kyselyissä ja haastatteluissa teema ei noussut juuriaan esiin

3. Teema II Freelancerit – muokkaukset edellisen kokouksen jälkeen

- Esa Pirnes kävi läpi keskeisimmät muutokset.
- Keskustelussa todettiin mm.:
 - ✗ freelancereiden sosiaaliturvaan liittyviä tavoitteita on tunnetusti vaikea saada läpi, ainakaan kaikkia kerralla, joten pitäisi keskittyä esittämään niitä, mitkä ongelmat ainakin pitäisi saada ratkaistua
 - ✗ VOS-toimijoiden ja vapaan kentän yhteistyön edistämisen tarve on oltava esityksissä
 - ✗ DSM-direktiivin implementoinnin on edettävä siihen suuntaan, että se vahvistaa taiteilijoiden asemaa
 - ✗ taiteilija-apurahojen lisäämisestä on tehtävä esitys

Raportin rakenteesta tehtiin ehdotus, että jaoteltaisiin välittömät toimet ja pitemmän aikavälin toimet ja lisätään kohdat vastuutuksista ja hintalapuista mahdollisuuksien mukaan

4. Teema III – Kulttuuriset oikeudet

- Johanna Selkee esiteli Rosa Meriläisen kanssa työstämää versiota teemasta.
- Keskustelussa todettiin mm.:
 - ✗ kuntien erilaisuus kulttuuriin panostamisessa on tuotava esiin ja siihen liittyen kysyttävä, tarvitaanko lisää rahoitusta erojen tasaamiseksi
 - ✗ kaikilla alueilla on turvattava perusedellytykset kulttuuripalvelujen tuottamiseen

5. Muut mahdolliset asiat ja tulevat kokoukset

- Liisa Suvikumpu kertoi, että Säätiöt ja rahastot ry:n päättäjäkyselystä saadaan tuloksia noin puolentoista viikon sisällä.
- Seuraavat kokoukset: to 21.4. klo 10 – 12.30 (kaikkien kolmen teeman käsittely kokonaisuutena), to 5.5. klo 10 – 12.30 (tarvittaessa edell. kokouksen jatkaminen), ma 23.5. klo 10.30 – 13.00 (raportin lopullinen käsittely).